

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תתקטו

ערב שבת קודש
פרשת בשלח / שירה
י' בשבט ה'תשע"ב

יוצא לאור עלידי
מכון ליובאוויטש שעליד
צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

י' בשבט ה'תשע"ב - י"ז בשבט ה'תשע"ב

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר המצוות
ו'	י' בשבט	הלי נחלות פרק ו-ח.	הלי ממרים פרק ה.	מ"ע רמח.
ש"ק	י"א בשבט	פרק ט-יא.	פרק ו.	מ"ע רמח.
א'	י"ב בשבט	פתח פיך וגוי. ספר שופטים והוא ספר ארבעה עשר. הלי סנהדרין.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ז.	מ"ע קעו. מל"ת רפד. מ"ע קעה.
ב'	י"ג בשבט	פרק ד-ו.	הלי אבל.. בפרקים אלו. פרק א.	מל"ת רפב. רפג. מ"ע רכט. רכח.
ג'	י"ד בשבט	פרק ז-ט.	פרק ב.	מ"ע רכו. רכז. רל. רלא. מל"ת סו.
ד'	ט"ו בשבט	פרק י-יב.	פרק ג.	מל"ת שי. מ"ע רכד. מל"ת ש.
ה'	ט"ז בשבט	פרק יג-טו.	פרק ד.	מל"ת רצד. רצ.
ו'	י"ז בשבט	פרק טז-יח.	פרק ה.	מל"ת רעט. רעז. ערה. רעה. רעג.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זמן ק"ש	זריחה החמה	סוף חצות והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	ד' 120 לפני הזריחה	ד' 72 לפני הזריחה							
ו', י' בשבט	4:33	5:20	5:42	9:13	6:41	11:55	12:25	5:15.4	5:41
ש"ק, י"א בשבט	4:32	5:19	5:41	9:12	6:41	11:55	12:25	5:16.3	5:42
א', י"ב בשבט	4:32	5:19	5:40	9:12	6:40	11:55	12:25	5:17.3	5:42
ב', י"ג בשבט	4:31	5:18	5:40	9:12	6:39	11:55	12:25	5:18.2	5:43
ג', י"ד בשבט	4:30	5:17	5:39	9:11	6:38	11:55	12:25	5:19.1	5:44
ד', ט"ו בשבט	4:30	5:17	5:38	9:11	6:38	11:55	12:25	5:20.0	5:45
ה', ט"ז בשבט	4:29	5:16	5:38	9:10	6:37	11:55	12:25	5:20.9	5:46
ו', י"ז בשבט	4:28	5:15	5:37	9:10	6:36	11:55	12:25	5:21.8	5:47

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו ('סדר הכנסת שבת') מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
בשלח	4:39	5:53	4:53	5:55	4:43	5:53	4:57	5:56
יתרו	4:45	5:59	5:00	6:01	4:50	5:59	5:03	6:02

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעליד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יו"ר: הרב יוסף יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474 אינטרנט:

כשמנהגי ישראל חדורים בילדים אפשר לבקוע ים

סיפור כ"ק הרי"צ אודות המהר"ל בא ללמד הוראה יסודית בחינוך הילדים • זו היתה דרכם של המהר"ל וגם של הרבי הרי"צ: למרות התעסקותם בעניינים רמים ונישאים, התמסרו ללימוד מנהגי ישראל לילדים • כאשר משה רבנו, יהושע וכל גדולי ישראל עברו בים-סוף, היו אלו דווקא ילדי-ישראל ש"הכירוהו תחילה" • חינוך מסוג זה הוא ה'חומה' שתגן מפני ניסיונות היצר הרע משתי הקצוות: "מימנם ומשמאלם" • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

קריעת ים סוף, איך שהציפורים⁵ שרו ורקדו בשעה שמשנה ובני-ישראל, אנשים ונשים, שרו את שירת "אז ישיר", והילדים הקטנים קטפו פירות מעצי הים⁶ והאכילו את הציפורים השרים ורוקדים. המהר"ל היה מצווה לתת לילדים הקטנים דייסא ("קאָשע") שיזרקו לתרנגולים והציפורים⁷ – זיכרון לפירות הים שהילדים הקטנים האכילו את הציפורים⁸. אחר-כך היה המהר"ל מברך את כל הילדים וגם את ההורים, שיגדלו את ילדיהם לתורה, חופה ומעשים טובים.

א. עומדים¹ אנו עתה במוצאי שבת-קודש פרשת בשלח, שבת שירה. וידועה שיחת כ"ק מו"ח אדמו"ר בעל ההילולא, בעניין של שבת שירה²: הרבי בעל ההילולא מספר שהמהר"ל מפראג³ – שממנו מוצאו של רבינו הזקן (בעל התניא), והרבי בעל ההילולא⁴ – קבע מנהג שבשבוע של פרשת בשלח היה מצווה לכל מלמדי דרדקי ולכל ההורים שיש להם ילדים קטנים, לאסוף את הילדים בשבת שירה לחצר בית-הכנסת, והיה מצווה למלמדים לספר לילדים את הסיפור של

- (1) שיחה זו הוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר, ונדפסה (באידיש) בלקו"ש ח"ב עמ' 521 ואילך (מהדורא מתורגמת ללה"ק – עמ' 212 ואילך), ונשלחה לכו"כ – ראה אגרות-קודש ח"כ עמ' קמא. ריש עמ' קמה. עמ' קמט. ס"ע קנג. במהדורה זו ניתוספו ע"י המו"ל עוד איזה מ"מ.
- (2) נדפסה בקונטרס ביקור שיקאגא עמ' 60. סה"ש תש"ב עמ' 73.
- (3) ה'רע"ב – ה'שטט.
- (4) ראה "שלשלת היחס ור"פ מתולדות בית רבינו" שבתחילת "היום יום".

- (5) ראה גם בספר תוספת-שבת (הובא בספר אורחות-חיים סי' שכד). ולפלא שבספרי טעמי-המנהגים – לא הובא טעם זה.
- (6) ראה שמו"ר ספכ"ט.
- (7) ראה שו"ע או"ח סו"ס שכד וסש"ג ובנ"כ שם. ספר תוספת-שבת שם.
- (8) ראה גם שיחת ש"פ בשלח, י"ג שבט תשט"ו ס"ט (תורת מנחם ח"ג ע' 262). ראה גם סה"ש תשמ"ט ח"א עמ' 222 הערה 118.

אלא, שסיפור זה סיפר או הרבי דרך־אגב. ועיקר הסיפור היה – שהמהר"ל הניח את ענייני התורה העמוקים שכתב, והתמסר לעסוק בחיזוק מנהג ישראל – לעורר ילדי־ישראל לקיים את המנהג, ולהסביר להם את טעם המנהג שיקיימו אלפי שנים לאחרי קריעת ים־סוף באותה שמחה וחיית שהיו אז. ובכך לא הסתפק המהר"ל, אלא לאחרי כן עוד יצא לברך את הילדים.

וההוראה מזה¹⁷:

לכאורה ישנם עניינים נעלים ויקרים יותר. אבל תכלית הכל היא – "ושננתם לבניך"¹⁸, לבניך כפשוטו, ו"לבניך אלו התלמידים" (כמאמר הספרי¹⁹). ומה צריך ללמוד עמם – לא רק העניינים העיקריים של תורה ומצוות, לא רק מה שכתוב בפירוש בתורה שבכתב ובתורה שבעל־פה, אלא ללמוד עמם גם מנהג, וגם מנהג כזה שקשור עם ציפור, היינו, לא עם עוד יהודי, אלא עם בעל חי, ואפילו בשבת שאז צריכים להיות כולו קודש – צריכים להתמסר לכך שילד ייתן דייסא לציפורים, ויקיים מתוך חיות ולהט מנהג זה – מנהג ישראל תורה²⁰.

וכאשר מתנהגים כן – מקבלים על־ידי זה את הברכות מלמעלה, שהילדים יגדלו כפי שילדי־ישראל צריכים לגדול.

ד. וכמו כן ראו בהנהגתו של הרבי, בעל ההילולא²¹: עניינו היה תורת החסידות – רזין ורזין דרזין, שללמדה שייך רק עם כאלה שלמדו כבר, ונתגדל שכלם. ואף־על־פי־כן, לקח הרבי מזמנו, ממרצו ומשנות חייו, והתמסר לעניין של לימוד עם ילדים, וללמוד עמם באופן כזה שלא זו בלבד שיהיו שומרי שבת ואוכלי כשר, אלא שתהיה להם חיות ולהט גם במנהגי ישראל – תורה.

וזוהו גם אחד הטעמים להדפסת סיפור הנ"ל – בכדי שכל אלו שרוצים להיות הולכים בעקבותיו,

17 ראה גם תורת מנחם חט"ו ע' 198 ואילך.

18 ואתחנן ו.ז.

19 הובא בפרש"י עה"פ.

20 ראה תורה נפסל – מנחות כב. שו"ע אדה"ז או"ח סוסק"פ. סת"ב ס"א. סתצ"ד סט"ו. ועוד.

21 ראה "קורצע ביאגראפיע, דער ליובאוויטשער רבי" (קה"ת ה'תשי"ג). ראה גם תורת מנחם חט"ו ע' 43. וש"נ.

ב. כמדובר פעמים רבות⁹ – לספר סיפור סתם, ללא שום לימוד, אין זה סדר של יהודי. הנהגתו של יהודי צריכה להיות באופן ש"בכל דרכיך דעהו"¹⁰, בכל ענייניו צריך להמשיך אלוקות, טוב וקדושה¹¹. ובמילא, גם סיפור שיהודי מספר, צריך להיות כלול בו עניין וכוונה של טוב וקדושה. ואם כן הוא אצל כל יהודי – הרי זה במכל־שכן בסיפור שמספר נשיא ומנהיג בישראל¹².

ובפרט שגם כתב את הסיפור ונתנו להדפסה – הרי ידוע הפתגם של אדמו"ר הצמח־צדק, שנמסר על־ידי הרבי בעל ההילולא¹³: מילה הבאה בדיבור היא לפני רבים, שבכתב – לפני העולם, שבדפוס – לדורי דורות.

ומכל זה מובן, שהסיפור שסיפר הרבי אודות המהר"ל, אינו סתם סיפור אודות הנהגתו של גדול בישראל לפני ארבע־מאות שנה, אלא בסיפור זה יש הוראה לכל הדורות, ולכן הדפיס הרבי את הסיפור, בכדי שאנו נקרא אותו ונלמד ממנו.

ג. כללות ההוראה מסיפור זה היא:

ככל שתגדל מעלתו של יהודי, וככל שתגדל מעלתו של העניינים שמתעסק בהם, וכפי שהרבי מספר בשיחה הנ"ל אודות גדלותו של המהר"ל, שהרמ"א [שכנראה היה משך זמן מתלמידי המהר"ל¹⁴, וזכה להיות פוסק לבני ישראל לדורי דורות, וכידוע¹⁵ הצחות על הפוסק¹⁶ "ובני־ישראל יוצאים ביד רמה" – ביד רמ"א, שבני־ישראל מתנהגים כפי שהרמ"א כתב בידו במפת השולחן] נישק את אצבעותיו של המהר"ל, שעוד בצעירותם כתבו את הספרים הקדושים שעוררו אלפי יהודים לתשובה, והורו דרך בלימוד התורה בירת־שמים ועבודת ה' יתברך.

9 ראה גם תורת מנחם חט"ו ע' 167. ע' 265. וש"נ.

10 משלי ג.ו. וראה רמב"ם הל' דעות ספ"ג.

11 ראה שו"ע או"ח סרל"א. תניא פ": והכל כאשר לכל נשפע ונמשך בו'.

12 ראה גם תורת מנחם חט"ו ע' 60. וש"נ.

13 איגרות קודש שלו ח"ב עמ' שפב.

14 ראה ספר־הזכרונות של בעל ההילולא ח"ב ר"פ פד.

15 שו"ת חת"ס או"ח סק"ג (הובא בהגהות חת"ס לשו"ע או"ח סת"כט). שו"ת שואלי־ומשיב מהדורא חמישה ס"ח. ועוד.

16 בשלח יד,ח.

- וכיצד מחנכים ילדים כאלה - עליידי זה שלומדים עמם לא רק תורה שבכתב ותורה שבעל־פה, אלא מחנכים אותם גם במנהגי ישראל, כך שחייהם היום־יומיים יהיו חדורים גם במנהגי ישראל - אזי אין להתיירא מכך שמצרים מאחוריהם, המדבר משני צידיהם, והים מלפניהם, כי, בשעה שהולכים עם ילדים כאלה - יכולים לילך ביים והים נבקע.

יפיקו את ההוראה הנ"ל מהסיפור, ויתנהגו בדרך האמורה.

ה. אודות הילדים שהיו בגלות מצרים, שהם היו בשעת קריעת ים־סוף - מספרים חז"ל²² ש"הם הכירוהו תחילה".

בים הלכו משה רבינו, יהושע, וכל גדולי ונשיאי ישראל, ואף־על־פי־כן, מי הכיר תחילה את הקב"ה - דווקא ילדי־ישראל שגדלו בקושי שעבוד גלות -

טוען היצר־הרע: עכשיו לא הזמן לשמור שבת, להיזהר מגניבה וגזילה - תחילה עליך להתקדם ולהצליח, ואחר־כך, לכשירחיב, יהיה לך זמן להתמסר לעבודת ה'

זוהי הוראה לכל הדורות: בשעה שזקוקים לעניינים שלמעלה מהטבע - והרי תמיד זקוקים לכך, כיון שבני־ישראל הם כבשה אחת בין ע' זאבים²⁸, ואם כן, הקיום של בני־ישראל הוא באופן שלמעלה מהטבע, בדוגמת קריעת ים־סוף - הנה עליידי מי זוכים לנס, עלי־ידי הילדים שמכריזים "זה אילי ואנוהו", עוד לפני שמכירים בכך אבותיהם וזקניהם.

מצרים ונתחנכו כדבעי. הם היו הראשונים שראו אלוקות בעיניים בשריות, והראו באצבע - "זה א־לי ואנוהו"²³.

וכאשר הולכים עם ילדים כאלה - אזי נבקע הים, ועד שזה פועל גם על העולם מסביב שכולם רואים אלוקות. גם הציפורים הנמצאים שם מרגישים שהם צריכים לומר שירה; גם הם מרגישים שאירע בעולם עניין שלמעלה מהטבע.

ז. אודות קריעת ים־סוף מספרת לנו התורה, שלא זו בלבד שהים (ההעלם וההסתר) נבקע, אלא יתירה מזה - "והמים להם חומה"²⁹, היינו, שמהים עצמו נעשה חומה שהגינה על בני־ישראל. וכן הוא בכל הדורות: כאשר מחנכים ילדים שמכריזים תחילה "זה אילי ואנוהו", הנה לא זו בלבד שה"ים" (ההפרעות) נבקע, שמתבטלים כל ההעלמות וההסתרים, אלא יתירה מזה, שההפרעות עצמן נעשים חומה להגן על בני־ישראל.

ו. בשעה שגם כאשר נמצאים בגלות מצרים מחנכים ילדים באופן כזה אשר מבלי הבט על כך ש"אתם המעט מכל העמים"²⁴, ילדים שאינם־יהודים הם הרבה יותר, והנהגתם היא בניגוד להנהגה יהודית, אף־על־פי־כן מוכנים הילדים לצאת ממצרים, היכן ש"טוב הארץ תאכלו"²⁵, ולילך למדבר, ובאופן שאפילו "גם צידה לא עשו להם"²⁶, אלא סומכים לגמרי על הקב"ה, שיעבירם את ה"מדבר הגדול והנורא נחש שרף ועקרב וצמאון אשר אין מים"²⁷,

ח. אודות החומה שנעשית מהים להגן על בני־

22) סוטה יא,ב.

23) בשלח טו,ב.

24) ואתחנן ז,ז.

25) לשון הכתוב - ישעיה א,יט. וראה ויגש מה,יח.

26) בא יב,לט.

27) עקב ח,טו.

28) ראה תנחומא תולדות ה. אסת"ר פ"י, יא. וראה גם יומא

ט,ב.

29) בשלח יד,כב־כט.

על-ידי ההנהגה האמורה, הנה לא זו בלבד שמקבלים שכר לעולם-הבא, לאחרי מאה ועשרים שנה, בנוגע עניינים רוחניים, אלא מקבלים גם ביזה, היינו, שנעשים מאושרים גם בגשמיות; זוכים לביזה גדולה, ומנצלים אותה רק עבור דברים בריאים, ובאופן של שמחה.

והיסוד וההתחלה לכל זה הוא – חינוך הילדים באופן שהם הראשונים להכריז "זה אֵלִי ואנווהו", ועד שהם מעוררים זאת אצל הוריהם³⁴ – "אלוקי אבי וארוממנהו"²⁰.

י. ההוראה – בקצרה – מכל הנ"ל היא:

כאשר רוצים להיות מאושרים באמת הן ברוחניות והן בגשמיות, ולכל לראש לזכות לנחת אמיתי מהילדים – הדרך לזה היא על-ידי חינוך הילדים בחינוך תורני אמיתי, עד שתהיה להם חיות ולהט ("זיי זאָלן לעבן און קאָכן זיך") גם במנהג ישראל.

ועל-ידי זה מקבלים את ברכותיו של המהר"ל – שדברי צדיקים קיימים לעד. מעמידים דור ש"כל רואיהם יכירום כי הם זרע ברך הוי"³⁵.

ומ"בהוציאך את העם ממצרים" – הולכים בזכות הילדים³⁶ לקבלת התורה, ל"תעבדון את האלוקים על ההר הזה"³⁷, מפרשת בשלח לפרשת יתרו, ומקבלים את התורה בשמחה ובפנימיות על כל השנה כולה.

(מהתוועדות מוצט"ק פרשת בשלח, י"א בשבט ה'תשכ"א, תורת מנחם כרך ל, עמ' 52-57 – בלתי מוגה)

ישראל, נאמר בתורה שנעשית חומה "מימינם ומשמאלם"²⁶, היינו, שהגינה על בני-ישראל מצידם הימני ומצידם השמאלי³⁰.

מהו הלימוד ממה שכתוב "מימינם ומשמאלם"? כאשר בא היצירה הרע לטעון ליהודי שיסור ח"ו מדרך התורה – הרי זה יכול להיות בשתי דרכים: לפעמים בא ליהודי מצדו הימני, ולפעמים מצדו השמאלי³¹.

ניסיון מהצד הימני: לאדם יש כסף, כבוד, ועשירות בכל. טוען היצירה הרע: "כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה"³². הנך רואה שמצד שכלך יש לך כסף, מצד חכמתך יש לך כבוד;

לשם מה זקוק הנך להקב"ה? לכן הוצרכו יהודים בהיותם במדבר, ששם לא היה להם מאומה, ולכן היו מוכרחים להגיע למן, בארה של מרים, וכיצא-בזה.

ניסיון מהצד השמאלי: לאדם חסר בכבוד או בעשירות וכיצא בזה, הוא "עני" בעניינים אלו. וטוען היצירה הרע, שעתה אין זה הזמן המתאים להיות בתנועה של חלישות ("אפשוואכן זיך") – לשמור שבת, להיזהר מגניבה וגזילה; לכל לראש עליך להתקדם ולהצליח ("ארויפארבעטן זיך"), להשיג מה שחסר לך: כסף, כבוד. ואחר-כך, לכשירחיב, אזי יהיה לך זמן להתמסר לעבודת ה'. ובכן: על-ידי זה שמחנכים את הילדים שהם מעצמם יהיו הראשונים שיכריזו "זה אֵלִי ואנווהו" – נעשית חומה להגן על בני-ישראל מימינם ומשמאלם, מכל הניסיונות של היצירה הרע.

ט. התורה ממשיכה ומספרת שגדולה ביזת הים מביזת מצרים³³.

(30) ראה גם לקו"ש ח"ג ע' 967 ואילך.

(31) ראה משלי ל, ח.ט.

(32) עקב ח.ז. והסמ"ג מונה זאת במצוות לא-תעשה מן התורה (סמ"ג מ"ת סד).

(33) פרש"י בשלח טו, כב (מבמדב"ר ספ"ג. מכילתא בא יב, לו. ועוד).

(34) ראה פרש"י סוף מלאכי.

(35) ישעיה סא, ט.

(36) ראה שהש"ר פ"א, ג: בנינו ערבים אותנו.

(37) שמות ג, יב.

בקרוב ממש נזכה ל'שירה' דלעתיד-לבוא

אומות העולם יהפכו למסייעים

"שבת שירה" נקראת כן על-שם הקריאה בתורה שקוראים בשבת זו - "שירת הים" ("אז ישיר משה ובני ישראל גו") וכן על-שם ההפטרה דשבת זו - "ותשר דבורה"...

בנוגע לטעם אמירת ההפטרה - מובא בכמה מקומות (שולחן-ערוך אדמוה"ז או"ח רסרפ"ד, ובכ"מ) שמלכות הרשעה גזרה על ישראל שלא יקראו בתורה ברבים, ולכן תיקנו לקרות בנביאים מעניין הפרשה. וגם כאשר בטלה הגזירה, לא נתבטל המנהג לקרות גם בנביאים...

זהו גם המענה לאלו ש"תואנה הם מבקשים" וטוענים: כיצד ייתכן לומר שגם כאשר בני ישראל נמצאים בזמן הגלות, אין להם להתפעל כלל מאומות העולם (מלכות המדינה וכו'), ויכולים וצריכים הם לעמוד בכל התוקף על כל ענייני התורה ומצוותיה, ועל-ידי זה פועלים על אומות העולם שגם הם יסייעו לבני ישראל באופן ד"מלכים אומניין גו" - דלכאורה, מכיוון שנמצאים בזמן הגלות, כאשר "אותותינו לא ראינו גו" - נסתיימה התקופה שבה היו רואים ניסים גלויים (בסוף זמן בית ראשון, ועל-כּל־פּנים בסוף זמן בית שני) - כיצד יכולה להיות הנהגה כזו!?

והמענה לזה - על-פי האמור לעיל אודות הגזירה על קריאת התורה:

אף-על-פי שגזירה זו היתה בזמן הגלות (כאשר "אותותינו לא ראינו גו") - אף-על-פי-כן, ראו בפועל ממש נס גלוי, שכאשר בני ישראל לא התפעלו מגזירת המלכות (שכוונתה היתה לנתק את בני ישראל ח"ו מתורה), ואדרבה: בעקבות גזירה זו חידשו בני ישראל מנהג ישן - לקרוא בנביאים, שזהו עניין נעלה יותר מדברי תורה (כנ"ל), הנה לא זו בלבד שאומות העולם לא יכלו לגזור עליהם ולהרע להם בעניין זה, אלא אדרבה: על-ידי זה הצליחו לבטל גם את הגזירה שלא לקרוא בתורה.

וזוהי ההוראה הנלמדת מאופן הנהגתם של בני ישראל במעשה בפועל ("מעשה רב")...

כלומר: בעניין האמור רואים במעשה בפועל שכאשר בני ישראל מתנהגים על-פי הוראת התורה מתוך "גאון יעקב", מבלי להתפעל מאומות העולם, ולא מסתפקים בהחלטות טובות בעניין זה, אלא מתנהגים כן בפועל ובגלוי, עד שאפילו אומות העולם רואים זאת - הנה לא זו בלבד שאומות העולם אין יכולים להרע להם ח"ו, אלא אדרבה: על-ידי זה פועלים שאומות העולם יסייעו לבני ישראל בכל ענייניהם, גם כאשר נמצאים בזמן הגלות, באופן ד"מלכים אומניין גו"...

ובקרוב ממש נזכה ל"שירה העשירית" דלעתיד לבוא - כמרומוז גם ב"שירת הים"; "אז ישיר משה ובני ישראל", "שר לא נאמר אלא ישיר", לשון עתיד, דקאי על השירה העשירית דלעתיד-לבוא - בגאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח צדקנו, בעגלא דידן, במהרה בימינו ממש.

(מהתוועדות שבת-קודש פרשת בשלח, ט"ו בשבט ה'תשמ"ג, התוועדות תשמ"ג כרך ב, עמ' 922-924 - בלתי מוגה)

נשיאות חב"ד בדור השביעי

"תקופת השנים מתחילת הנשיאות היתה עשירה במאורעות ובפעולות למעלה מדרך הטבע" – התבטא הרבי • בכמה הזדמנויות התנצל על עריכת התוועדות הקשורות ב'איש פרטי', והדגיש כי אין זה "לכבודי או לכבוד בית אבא", אלא שזקוקים למי שימשיך את "שלשלת הזהב" של תורת החסידות • צרור התבטאויות הרבי אודות נשיאותו, לרגל יום ההילולא וההתקשרות, יו"ד שבט

מה שהתקשרות פועלת

"בנועם ובתודה לכבית מאשר אני קבלת מכתבם – ברכה ואיחולים בקשר עם מלאת שלושים שנה שזכיתי לעמוד בראש תנועת חב"ד" – כתב הרבי בכ' שבט תש"מ (לקוטי שיחות כרך כא, עמ' 371).

באותו יום התבטא הרבי גם בנוסח הבא ('מקדש מלך' כרך א, עמ' 74): "בעד מיטב איחוליהם בקשר עם מלאת שלושים שנה לנשיאות חב"ד".

ביו"ד בשבט תשי"ד (תורת מנחם כרך יא עמ' 46 ואילך) משמיע הרבי שיחה בקשר ל"יום ההילולא הרביעי מיום ההסתלקות, לאחר שיעברו שלוש שנים ושנה רביעית, ומתחילה שנה החמישית". שם הוא מבאר את עניין הערלה הנזכר בפסוק "שלוש שנים גו' ובשנה הרביעית גו' ובשנה החמישית גו'" – כי אף שבנטיעה לקורות, בחי' המקיף, אין דין ערלה – הרי שהתכלית היא בעניינים פנימיים של אכילה ושתיה דווקא.

ועל דרך זה בעבודה: בתחילה ישנו סדר התפילה, עמידה בתכלית הביטול ואינו שייך אפילו לעבודת התורה ומצוות – זוהי בחינת ערלה "לא יאכל"; אחרי זה מבית-הכנסת לבית-המדרש – קיום מצוות בכלל, שהן בחינת "קודש

הילולים", ואחר-כך היא ההתעסקות בענייני הרשות – "תאכלו את פרי". ועל דרך זה בכללות משך הזמן.

כך התבטא אגב סיפור ביום שמחת-תורה תשט"ז (תורת מנחם כרך טו עמ' 157):

...כשאמרו שקיבלו פקודה מפלוני בן פלוני, שמכתירים אותנו בתואר פלוני, הרי אף שהלה שמדברים עמו אין לו שום הבנה בתואר זה, מכל-מקום, הרי זה פעל עליו עד כדי כך שמיד למחרת מילא את כל הדרישות שדרש מהם במשך כשנתיים... שכל זה נעשה רק על-ידי-זה שהראה את תוקף התקשרותו על ידי אל כ"ק מו"ח אדמו"ר, ובמילא נתבטל הלה כלפי כ"ק מו"ח אדמו"ר – מבלי להכירו...

באותה התוועדות התבטא הרבי (שם עמ' 158): רואים במשך חמש שנים רצופות (מאז ההסתלקות) ענינים שלמעלה מדרך הטבע לגמרי, ורואים זאת בעיני בשר...

חוזר על מה שנאמר בתורה

"זה י"ד שנים שחוזרים ותובעים זאת ללא הרף יותר ממאה פעמים, כל מה שתבעו רבותינו

שכם אחד..."

ושוב, בסיום אותה התוועדות (שם עמ' 1243) הודה הרבי לכל מי שטרחו ובאו להשתתף בהתוועדות שארכה שעות ארוכות, והתבטא (וראה עוד שם עמ' 1265):

ובפרט לאור העובדה שיש כאלו שמקשרים זאת עם כבודו של פלוני-בן-פלוני – בה בשעה שזהו ענין הקשור עם כללות תנועת חב"ד ופעולותיה... שהפעולות בפועל ממוש נעשות על-ידי "אנשי החיל" דווקא (ולא כל כך על-ידי מפקדי הצבא)... אבל לאידך – מאחר שישנה גם כוונה אודות כבודו של פלוני אז נדרשת הכרת תודה.

המשפיע והמקבל כדבר אחד

במהלך התוועדות פורים תשמ"ג הסביר הרבי את תפקידו. הדברים באו כהסבר לשאלה שהציג (התוועדות תשמ"ג כרך ב, עמ' 1071 ואילך):

לכאורה, יש מקום לתמיהה על כללות עניין ה"התוועדות" – שמתאספים רבים מבני-ישראל ביחד, וביניהם ישנם כמה וכמה שהם במעמד ומצב ד"חכמים" ו"נבונים" כו' – כולנו חכמים כולנו נבונים כולנו יודעים את התורה, ואף-על-פי-כן באים כולם לשמוע את דבריו של ה"יחיד" [הרבי] במשך כמה שעות ומדי שנה בשנה וכו' – דלכאורה, מכיון שיכולים ללמוד תורה ולעסוק במעשים טובים בכוח עצמם, לשם מה זקוקים לדברי התעוררות מוסר ועידוד כו' מפי ה"יחיד"?

המענה לשאלה זו – המשיך הרבי – מצוי בסיפור חסידים אודות אדמו"ר הזקן: תוכן הסיפור הוא – שבשנים הראשונות להנהגת נשיאותו הגיע פעם קהל גדול (עם רב) אל אדמו"ר הזקן לקראת יום טוב (יומא דפגרא). כאשר אדמו"ר הזקן ראה מבעד החלון שמתאסף אליו עם רב – סגר את החלון (או התריס) ורצה להתחבא כו'. ובמענה לשאלת הרבנית לפשר הדבר השיב, שאינו יודע מה רוצה ממנו כל הקהל הרב הזה, מדוע באים הם אליו ומבקשים ממנו שילמדם תורה! נענתה הרבנית ואמרה: הם באים אליך כדי לשמוע מה שזוכית לשמוע מרבך (הרב המגיד מזמריטש)! נענה אדמו"ר הזקן, פתח את חלונו ודלתו כו'

נשיאינו" – אומר הרבי בשבת פרשת וישב תשכ"ד (תורת מנחם כרך לה, עמ' 312).

ובשבת פרשת בשלח באותה שנה (שם כרך לט עמ' 9 הערה 12) מתבטא, כי אינו אומר דברים מעצמו, אלא חוזר על מה שנאמר בתורה, בשולחן-ערוך ובקיצור-שולחן-ערוך או בחסידות, והוא רק "שליח".. עד לדרגה היותר נעלית, שמציאותו של השליח נעשית המציאות של המשלח.

בהתוועדות יום שמחת-תורה תש"מ (שיחות קודש תש"מ כרך א, עמ' 191) אמר הרבי:

אינני חושש מאחריות, אך לשם מה עלי ליטול עניינים נוספים – די באחריות שהנני נושא בה בלאו-הכי על עניינים שאין ברירה אחרת. ובשבת-קודש פרשת פינחס תשכ"ח (שיחות קודש תשכ"ח כרך ב' עמ' 350) התייחס הרבי בעגמת נפש לדברים שלא לפי רוחו ואמר:

לפני ח"י שנים לא רדפתי אחר הכבוד, וגם עתה אין הדבר חסר לי, והלוואי גם הלאה. הכבוד אינו חסר לי וגם לא את אשר יש לשלם תמורתו. לא מהם ולא מהמונם...

ל"ב שנים עשירות באיכות

כך סיכם הרבי ביו"ד שבט תשמ"ב (התוועדות תשמ"ב כרך ב, עמ' 780):

שלושים ושתיים השנים האחרונות [=מאז תש"י] היו שנים [=איכותיות] בעלי עושר רב בתוכן ובמאורעות מיוחדים... אשר בזמנים רגילים דרוש משך זמן ארוך ביותר, ריבוי שנים, כדי להכיל בקרבם את כל המאורעות והשינויים שהיו במשך זמן זה...

בהתוועדות י"א ניסן תשמ"ב (התוועדות תשמ"ב כרך ג' עמ' 1199) הזכיר הרבי את העובדה שממשלת ארצות-הברית קבעה את יום-הולדתו, י"א בניסן, ליום של התבוננות בתכלית ומטרת הבריאה כולה ("לשמש את קוני"). בהמשך אמר:

וכללות עניין זה הוא – "לא לכבודי ולא לכבוד בית אבא" אלא – בתור כבוד והוקרה לתנועה הפועלת למעלה ממאתיים שנה לשם מטרה אחת ויחידה – לפעול שלום ואחדות הן אצל בני-ישראל, והן אצל כל האומות, והן בין בני-ישראל לכל האומות, ועד שהעולם כולו יהיה במצב ד"לעבדו

והשומע למציאות אחת.
ברוח דברים אלו התבטא הרבי גם בהתוועדות
י"א ניסן תשל"ז (שיחות קודש תשל"ז כרך א' עמ' 574):

מובן שאין זה עניין הקשור (רק) באיש פרטי וב"יחיד", אלא [=ההתכנסות בי"א ניסן] במי שזכה וביכולתו לסייע לאלה ההולכים בדרך התורה והמצווה, שהם יסיפו בכך יותר ולעודדם בעידוד כך שכלל שגדלו ענייניהם ופעולותיהם במחשבה, על-אחת כמה וכמה בדיבור, ויתרה מזו במעשה – יסיפו בכך עוד יותר כפי יכולתם, וגם למסור להם מה שמצא בספרים ("מפי ספרים ומפי סופרים"), מה ששמע מכ"ק מו"ח אדמו"ר, ועל-דרך זה בדוגמתו מאאמו"ר [=הרה"ק ר' לוי יצחק] ומחסידיה הראשונים וכו'.

אבל ה'כיסא' גדול...

ושוב דברים מעין אלו נאמרו במהלך התוועדות י"א ניסן תשמ"ה, כהתנצלות על התאספותם של יהודים לכבוד יום-הולדתו. בין הדברים הקדיש הרבי התייחסות נרחבת לתפקידו שלו כנשיא חסידות חב"ד הממשיך את שלשלת הזהב, תוך התאחדות וביטול לחותנו כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ! (התוועדיות תשמ"ה כרך ג' עמ' 1693-1696):

...דוגמה לדבר: ידוע הפתגם אודות השמחה והריקודים ד"שמחת תורה" – שבעצם, ה"תורה" היא זו ששמחה ורוקדת. אמנם, מכיוון שהתורה זקוקה ל"רגלים" – לוקח יהודי את ה"זכות" (תוך כדי תקווה שהוא ראוי לכך) להיות בבחינת "רגלים" לתורה, ועל-ידי זה יכולה התורה לרקוד ב"גמרה של תורה" [...].

וכן הוא בנוגע לכל עניין שבתורה – דמכיון שהתורה "לא בשמים היא", אלא ניתנה בארץ למטה דווקא, זקוקים (כביכול) לפעולתו של יהודי, בשר ודם, שעל-ידו תפעל התורה את פעולתה.

וכן הוא בעניינינו – שזקוקים לבשר ודם שישתדל, ביחד עם העזר דכמה וכמה מישראל, לשאת את התורה, להמשיך את "שלשלת הזהב" דתורת החסידות, עם כל הפרטים שבה, ועל אחת כמה וכמה ה"כלל" שבתורה – "המעשה הוא

ואמר תורה (או שיחה וכיוצא בזה) לפני החסידים! ובאמת, תוכן הדברים מופיע גם ב"דף השער" של ספר התניא: "ספר לקוטי אמרים מלוקט מפי ספרים ומפי סופרים". משמעות הדברים כאילו תורתו של אדמו"ר הזקן אין בה משום חידוש, כי אם – כביכול – מה שלקט "מפי ספרים ומפי סופרים". ועל-דרך זה הסיק הרבי – מובן בנוגע לעניינינו ("אלא שאצל אדמו"ר הזקן היה הדבר קשור עם עניין של ענוה כו', מה שאין-כן בנוגע לאנשים כערכנו כו'"):

ישנם עניינים שצריכים לשמוע "מפי ספרים" וללמוד "מפי ספרים". ומכיון שלא כל מוחא סביל דא – להיות בטל ממלאכתו ולעסוק בליקוט העניינים המבוארים בספרים, ובפרט שמדובר אודות עניינים המפוזרים בספרים רבים כו' – אזי ממנה הציבור כולו את ה"יחיד" שיהיה בטל ממלאכתו ביחס ללימוד התורה לעצמו, כדי שיוכל להתמסר לעסוק בצרכי ציבור, ללקט "מפי ספרים ומפי סופרים", הן מ"לקוטי אמרים" כפשוטו, והן מספרים וסופרים שלפניו ולאחריו, ולבאר זאת (בעל-פה או בכתב) בסגנונו ובלשונו, ובתוספת הערות ומראי מקומות וצינונים, כדי להקל על השומע והלומד.

ומזה מובן גם – סיים הרבי באותו עניין – שאין הכוונה שה"יחיד" המדבר הוא רק "משפיע" והשומעים הם רק "מקבלים", כי אם שכל אחד מהם הוא הן "משפיע" והן "מקבל", כמבואר בהקדמת אדמו"ר הזקן לספר התניא בנוגע לשני יהודים שאחד מהם מסייע לחבירו בענייני תורה כו' – שעל-ידי זה "מאיר עיני שניהם הוי", כלומר, שנפעל תוספת אור לא רק אצל השומע, כי אם גם אצל המדבר (וייתכן שאצל המדבר נפעל עוד יותר מאשר אצל השומע, ועל-כל-פנים – באותה מדה).

ומוסיף הרבי עוד:

ועד שהמשפיע והמקבל מתאחדים שניהם למציאות אחת, כמודגש בלשון הכתוב "מאיר עיני שניהם הוי" (ולא "מאיר עיני זה וזה", וכיוצא בזה) – שהמשפיע והמקבל הם בתיבה אחת – "שניהם". וטעם הדבר – מכיון שדברי התורה (הלכה או אגדה, דברי עידוד וכיוצא-בזה) מאחדים את המדבר

להיעשות באופן מאורגן, ולכן, ישנו אחד, אשר "עבד לעם הזה נתתיך", שתפקידו לארגן פעולות אלו. ומכיוון שכן, הרי לא נוגע מי הוא כו'; מה שנוגע הוא – התפקיד דהמשך פעולתו ועבודתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו,

ישנו סיפור ידוע – שהיו מספרים ב"חדר" – על אחד מגדולי ישראל האמיתיים, שניהן כדיין ורב בעיר ואם בישראל, שבמבנה גופו היה קטן קומה וצנום. נטפלו אליו פעם כמה ממנגדיו, וטענו, הייתכן שיהודי קטן-קומה וצנום כמותו יכהן כדיין ורב בעיר גדולה כזו?! נענה ואמר להם: אמנם קטן-קומה וצנום הנני, אבל ה"כיסא" – גדול הוא...

ה"כיסא" – תורתו ופעולותיו דכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו – גדול הוא, ולכן, לא נוגע כל כך אם זה שיושב עליו הוא קטן-קומה וצנום, מכיוון שה"כיסא" הוא גדול – כיסאו של נשיא דורנו, כ"ק מו"ח אדמו"ר!...

העיקר", ליישם את כל ענייני תורת החסידות בפועל ממש, שעל-ידי זה נשלמת הכוונה של עשיית דירה לו יתברך בתחתונים, "ושכנתי בתוכם".

כדי לפעול את עניין "כולנו כאחד", בה בשעה שמצד טבע בני אדם (כפי שהטיבע בהם הקב"ה) כל אחד הוא מציאות בפני עצמו – צריך להיות אחד, אשר עליו נאמר "תהיה עבד לעם הזה", שתפקידו להשתדל כפי כוחו לפעול את עניין האחדות, כולל – גילוי עניני תורה כנתינתה מהר סיני, שהרי "כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש הכל נאמר למשה מסיני", ועל אחת כמה וכמה – תלמיד ותיק כמו נשיאי התורה והחסידות, ובפרט – חסידות חב"ד, עד לכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו.

ובמינו אלו: מכיוון שנשיא דורנו, כ"ק מו"ח אדמו"ר, נמצא ב"עולם האמת" – זקוק הוא שגם בעולם דלמטה יהיו לו "רגלים" ו"ידיים" וכל שאר האברים, שיעסקו בהפצת תורתו עד למעשה בפועל. וכדי שכל זה יהיה בהצלחה – צריך הדבר

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130

הלכות ומנהגי חב"ד

קביעות יומית בשו"ע אדה"ז

בקונטרס התפילה, לכ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע, (אות יז) כתב: "והנני להזכיר מה שנצטוונו בהלכות תלמוד-תורה... שכל אחד ואחד ממש... מחוייב ללמוד ההלכות פסוקות הצריכות למעשה, ולזאת צריך כל אחד ואחד ללמוד שולחן-ערוך אדמו"ר... חלק אורח-חיים מתחילתו ועד סופו... ויעשה כל אחד ואחד זמן קבוע בכל יום ללמוד ולחזור שולחן-ערוך הנ"ל לידע את המעשה אשר יעשה בכל הענינים הנוגעים לחיי נפשו..." (ההדגשות שלי).

שבת קודש פרשת בשלח

"א בשבט, שבת שירה

שחרית: נוהגים לעמוד בעת קריאת השירה¹. בבית חיינו נהוג לנגן ב"והמים להם חומה... ומשמאלם" הראשון (יד,כב) כמו בסוף-פסוק רגיל, ובשני (יד,כט) כמו לפני "חזק". בשירה עצמה (פרק טו) מנגנים בכל מקום שבו מוזכר שם ה': פסוקים א.ג. ו. יא. טז.יט. ובשירת מרים (טו,כא): "שירו לה'... בים"².

1) ספר-המנהגים עמ' 31. לוח כולל-חב"ד. בדרך-כלל, כשהרב יהיה עומד בקרה"ת, הפנה פניו אל הס"ת מ"ויושע" מתחילת או מאמצע הפסוק לערך (לא היתה קביעות בזה) ועד גמר שירת מרים. והחל משנת תשל"ח, מאז שהחל לשבת בקרה"ת, עמד מ"ויושע" עד גמר שירת מרים.

2) מפי הרה"ח ר' יוסף-יצחק שי' אופן.

אדה"ז היה קורא בתורה את שירת הים בנוסח-טעמים מיוחד, השונה מנוסח הקריאה דכל השנה וגם משאר השירות שבתורה, וכן נהג גם כל בניו. הוא לימד זאת להרה"ק הרב"ש בן הצמח-צדק, שלימד זאת להרה"ק הרז"א אחי אדמו"ר מהורש"ב נ"ע (לקוטי-דיבורים ח"ב עמ' 460. וראה בסה"ש תש"ו ע' 38,

קוראים³ בסוף הפרשה: "תמחה את זכר, ואחר-כך זכר⁴ עמלק", הן בשביעי והן במפטיר [בדבר שלילת 'הכאת עמלק' כבר נתבאר ב'התקשרות' גיליון קט"ז].

הפטרה: "ודבורה אשה נביאה... ארבעים שנה" (שופטים פרק ה)⁶.

המנהג הוא לאכול בשבת שירה 'שווארצע קאשע'⁷ [דייסה ממיין קטניות הנקרא כיום בארץ 'כוסמת'⁸], ומקורו כדלהלן:

ובלה"ק בס' התולדות אדה"ז ח"ד עמ' 1070 משיחה בסעודת ליל שש"פ תש"ו).

3) שם, ובמנהגי פורים בעמ' 72. וראה שם הערת הרבי בארוכה. 4) הקורא בתורה וטעה בתיבה אחת, רגילים בין אנ"ש לחזור רק על התיבה המוטעית, כמו כאן בניקוד תיבת "זכר" (ואין חוששים שישמע כאילו שתי המילים גם יחד כתובות בפסוק עצמו). וראה בשו"ע אדמו"ר הל' קריאת-שמע סי' סד ס"ב, פרמ"ג שם, א"ר סי' קלו ס"ק ד וב'התקשרות' גיליון שמ עמ' 19 וש"נ.

5) וכבר כתבו זאת פוסקים בדורות שעברו, כמובא ב'ילקוט יוסף - מועדים' (ה) עמ' 259.

6) ספר-המנהגים עמ' 32. לוח כולל-חב"ד. ובשיחות-קודש תשל"ו ח"א עמ' 459 איתא, שמנהג חב"ד בד"כ לקצר בהפטרות, להוציא פרשתנו [ההפטרה הארוכה ביותר!]: כי בה גם המלחמה היא חלק מן השירה, עיי"ש. [הרה"ג ר' מאיר מאוזו שליט"א כתב לי בטעם הדבר שהספרדים בד"כ מקצרים בהפטרות, כיוון "שעל הרוב מקפידים האשכנזים שלא לפחות מכ"א פסוקים בהפטרה, והספרדים סומכים דהיכא דסליק עניינא סגי, וזה מצאתי כבעשר הפטרות במשך השנה. רק בהפטרות פ' שקלים מיחלפא שיטתייהו של האשכנזים והספרדים. ומנהגנו בתונים להתחיל גם שם 'בן שבע שנים' כמנהג אשכנזי - ומנהג חב"ד שם כהספרדים].

7) ספר-המנהגים עמ' 72. לוח כולל-חב"ד. המקור - היום-יום, י"ז בטבת. ובהערות וציונים שם ח"ב ציין שהמנהג נזכר כבר בב"ח סי' רח ד"ה והתוספות מסתפקים. וכנראה קשור לכל האמור בקטע הבא (כיוון שהמאכל חביב על העופות).

8) כינוי זה בטעות יסודו. משנה-ברורה סימן רח ס"ק ב. סידור 'מנחת ירושלים' (תשל"ב) עמ' 1057. וראה אנציקלופדיה-

את הציפורים. לאחר מכן היה המהר"ל מברך את כל הילדים ואת ההורים, שיזכו לחנך את הילדים ולגדלם לתורה, לחופה ולמעשים טובים". ע"כ.

יום שלישי,

י"ד בשבט

יום שני בלילה, אור ליום שלישי: סוף זמן קידוש לבנה לכתחילה – כל הלילה. בתפילת מנחה אין אומרים תחנון.

יום רביעי,

חמישה עשר בשבט

יום שלישי בלילה, אור ליום רביעי: סוף זמן קידוש לבנה בדיעבד – הערב, בשעה 19:50.¹⁵ אין אומרים תחנון.¹⁶

'ראשהשנה לאילן' נוגע לדינא בארץ-ישראל – "לעניין מעשר, שאין מעשרין פירות האילן שחנטו קודם שבט על שחנטו לאחר שבט"¹⁷, אבל לא מצינו בש"ס שייקרא ט"ו בשבט בשם 'יום-טוב'. המקור היחיד לכך הוא – כמבואר בראשונים¹⁸, ש"כיוון דקתני בהדי הדדי, כל ארבעה ראשי-שנים ביחד, בהא דמיא אהדידי"¹⁹.

(15) כדעה המקילה ביותר, החתם סופר (בשו"ת או"ח סי' קב, בבואור דעת הכנה"ג בשם הראשונים. ראה בס' קידוש לבנה – אוצר הלכות ומנהגים' פ"ד ס"ד ובהערות. וגם הגר"י לנדא ז"ל לא היקל יותר מזה), בניכוי 21 דקות מ'אופק קהיר'.
(16) לוח כולל-חב"ד וספר-המנהגים עמ' 16, ע"פ סידור אדמוה"י. השלמה לשו"ע אדמוה"י (נדפסה בסוף ח"א עמ' 357, ובמהדורה החדשה ח"ד (!) עמ' תכו) סי' קלא ס"ח.
(17) פרשי' ורע"ב ריש ראש-השנה. רמב"ם הל' תרומות פ"ה הי"א. וזאת כיוון שהאילנות מפסיקים לניקט מהמים דאשתקד, ומתחילה אצלם יניקה חדשה בפועל, ארבעה חודשים לאחר שנידונין על המים. ירושלמי ראש-השנה פ"א ה"ב.
ראה הדעות ביחס לשיעור 'חנטה', 'הבאת שלישי' ו'עונת המעשרות' בס' 'המועדים בהלכה' עמ' קפב, אנציקלופדיה-תלמודית ערך 'הבאת שלישי' בתחילתו, ובמפורט בהערות לס' 'שבת הארץ' (מהדורת תשנ"א) ח"א עמ' 392.
לא ניתן להפריש תרו"מ מפירות שנה אחת על פירות שנה אחרת.

(18) מרדכי ראש-השנה פ"א סימן תש"א. הגהות מיימוניות הל' שופר פ"א סוף ס"ק א.

(19) כדמוכח גם מדברי הגמרא (מועד-קטן ד, א) שאם 'גמרי

בשבת שירה תש"ב סיפר כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע:⁹

"המהר"ל מפראג [שהיה מייסד, מבסס ומפיץ של מנהגי ישראל¹⁰] קבע מנהג¹¹, אשר בשבוע של פרשת בשלח היה מורה לכל מלמדי התינוקות ולכל ההורים לילדים¹² קטנים, לקבץ את הילדים בשבת שירה בחצר בית-הכנסת ולספר לילדים את סיפור קריעת ים-סוף, כיצד שרו הציפורים וציפצפו בשעה שמושה וכל בני-ישראל, אנשים ונשים, שרו את שירת 'אז ישיר', והילדים הקטנים קטפו פירות מעצי הים¹³ והאכילו את הציפורים ששרו ורקדו.

המהר"ל היה מצווה לתת לילדים 'קאשע' [דייסה] שיתנוה לפני התרנגולים והציפורים¹⁴, לזכר פירות הים שבהם האכילו הילדים הקטנים

תלמודית ערך 'דגן' ובציורים שם.

(9) ספר-השיחות תש"ב עמ' 73.

(10) 'התועודיות' תשמ"ז שבהערה הבאה.

(11) בשעתו העיר הרב: 'והלוואי היו מחדשים עתה מנהג זה בכל קהילות ישראל', 'התועודיות' תשמ"ז ח"ב עמ' 448 (ועיי"ש בחריפות בעמ' 454 – בלתי מוגה). ובלקוטי-שיחות ח"ב עמ' 522 מבאר ההוראה מסיפור זה, עיי"ש. אולם למעשה, כשהציעו לפרסם עד"ז, נענו בהוראה: "לא להעתיק כל זה עתה – כי כנראה נשתקע המנהג לגמרי, וכשם שמצווה כו' כך כו" (=כשם שמצווה לומר דבר הנשמע, כך מצווה שלא לומר דבר שאינו נשמע – כך נדפס בס' היכל-מנחם ח"ב עמ' לו, מתאריך ו' שבט תשמ"ח, אבל בחוברת 'לקט הליכות ומנהגי ש"ק' עמ' 75 תיקן שהמענה היה בשנת תש"נ, לאלה שרצו ללמד זאת לילדים ב'חדר'. ראה להלן הערה 14.

(12) והכוונה גם לילדות – כדמוכח מקריעת ים-סוף ('התועודיות' תשמ"ז שם, הערה 115).

(13) ראה שמות רבה כא"י.

(14) והעיר הרב: "אלא שלא ראינו שכ"ק מו"ח אדמו"ר ינהוג כן. [ויש לומר מהטעמים לזה – מה שכתב אדמוה"ז בשו"ע (או"ח סי' שכד ס"ח)] יש נוהגים לתת חיטים לפני העופות בשבת שירה, ואינו נכון שהרי אין מזונותיהם עליך" (דפסק כהמג"א שאוסר, ולא כמו שמסיק בס' תוספת-שבת הובא באורחות-חיים שם, שכיוון שנהגו כן לשם מצווה אין להקפיד בכך), ובימינו אלו לא מצוי שיהיו תרנגולים וכיוצא בהם שמוזונותיהם עליך (כפי שהיה רגיל בדורות שלפני זה בעיירות הקטנות).

"בכל זאת, הרי זה רק בנוגע להאכלת העופות, אבל בוודאי שיש לספר לילדים את כל הנ"ל, ובמיוחד – לנטוע בהם מידה טובה של רחמנות על בעלי-חיים (שמתבטאת גם בסיפור דהאכלת העופות), 'ורחמיו על כל מעשיו' – ספר-השיחות תשמ"ט ח"א עמ' 222.

שייכות מיוחדת לניסים, כסיפור הגמרא על רבי חנינא בן דוסא ש'די לו בקב חרובין מערב שבת לערב שבת", ובהמשך לזה מסופר על כמה וכמה ניסים שאירעו לו, בהיותו 'מלומד בניסים'²⁷. יש מי שנוהגים לומר ליקוטים מתנ"ך וזוהר כו'²⁸ – ועל זה כתב כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו: "לא ראיתי במדינותינו נוהגים כן"²⁹.
כינוסים:

כיוון שכל ארבעת הראשי שנים קשורים זה לזה, יש עניין מיוחד לכנס את בני ישראל בראש השנה לאילן... ובפרט כינוסים של ילדי ישראל שלפני בר מצווה ובת מצווה "צבאות השם", כיוון שבהם מודגש במיוחד עניין הצמיחה והגידול³⁰... יש לבחור את הזמן המתאים כדי שיהיה 'ברוב עם' הכי אפשרי, בכל מקום ומקום לפי עניינו: לאחר מנחה דערב ט"ו בשבט, בט"ו בשבט עצמו, בימים שלאחרי, עד ליום השבת קודש, השבת דמתנתורה (ומה טוב בכל אחד מהזמנים הנ"ל, במקומות שונים וכו')³¹.

וכדאי ונכון להתחיל בעניין של מעשה בפועל...: א) הוספה בעניין הצדקה – אהבת ישראל ואחדות ישראל – על ידי החלטה על סכום מסויים... וכן על ידי צדקה רוחנית [עצה טובה, לימוד תורה]... ב) הוספה בחינוך הילדים, לעוררם אודות קיום המנהג דאכילת פירות ביום זה, ולהסבירם משמעותו³².

בהתוועדות ט"ו בשבט תשל"א הכריז הרבי: "עכשיו הזמן שצריכים "לכבוש" העולם, על ידי יגיעה והוספה ביתר שאת וביתר עוז בלימוד התורה"³³.

הלשון הרגיל 'ראש השנה לאילנות' בלשון רבים, ביאורו²⁰: כיוון שהתחלת העבודה היא מ'הריני מקבל עלי מצוות עשה של ואהבת לרעך כמוך', היינו להשפיע על אחרים, להצמיח אילנות, ורק אחר כך מתחיל עבודת עצמו בתפילה²¹. הפירות שעדיין לא הגיעו לשליש גידולם עד ט"ו בשבט יהיו שייכים לשנת המעשר החדשה, שמתחילה בט"ו בשבט, דהיינו השנה – שנת 'מעשר שני'. בפועל, הפירות הראשונים שייכנסו לגדר זה יהיו שקדים ושסק²².

אכילת פירות:

בט"ו בשבט "נוהגים להרכות במיני פירות של אילנות"²³, ואף שאז רק זמן החנטה, דהיינו התחלת הצמיחה, נוהגים לאכול פירות מוכנים ופירות הכי משובחים, ואכילה כשיעור ברכה אחרונה דווקא, כי גם הסיום והתכלית כלולים כבר ב'ראש', ורואים אותם כבר אז בגלוי²⁴. ובפרט מיני פירות שנשתבחה בהן ארץ ישראל – "גפן ותאנה ורימון... זית שמן ודבש"²⁵ – "דבש תמרים"²⁶, ונוהגים לאכול גם חרובים, שיש להם

בהדי הדדי, ילפני מהדדי", ראה שו"ת מהר"ם מרוטנבורג סימן ה [על תשובה זו חתום רבינו גרשום מאור הגולה, ובס' 'אגודה' מובאים הדברים בשם "גאון" – 'המועדים בהלכה' עמ' קפו. וראה שיחות קודש תשכ"ב עמ' 189]. כל הקטע לקוח מהתועודיות תשד"מ ח"ב עמ' 948.

20) אף שלשון המשנה בריש ר"ה הוא 'ראש השנה לאילן'. וראה לקוטי לוי צחק אג"ק עמ' תיג.

21) ספר השיחות תשנ"ח ח"א עמ' 283.

22) בפירות המביאים שליש סמוך מאוד לט"ו בשבט יש להיזהר מתערובת. אם אירעה, ראה בס' 'משפטי ארץ – תרו"מ פ"ח ס"ז, ובקונטרס 'הפרשת תרו"מ במערכת הציבורית' (מכון התורה והארץ, תשנ"ב) עמ' 138 (בפרי האדמה הולכים לפי תאריך הלקיטה, ור"ה שלהם היה ב'א' בתשרי).

23) מג"א אר"ח קלא ס"ק טו. השלמה לשו"ע אדה"ז שם ס"ח. וראה שיחת ליל ט"ו בשבט תשל"ט סל"ח. ש"פ בשלח תש"מ ס"ו. לקראת ש"ק ט"ו בשבט תשמ"ט אמר הרבי: "...בכלל, אין הדגשה לקיים את המנהג דאכילת פירות דווקא ברבים. על-פי רוב [כשחל ט"ו בשבט בחול] אוכלים את הפירות כל אחד בפני עצמו, בבית, ביחד עם בני ביתו, בתוך הסעודה וכיוצא בזה...". (ספר השיחות תשמ"ט ח"א עמ' 209, ובלה"ק – התועודיות תשמ"ט ח"ב עמ' 225).

24) 'התועודיות' תשד"מ ח"ב עמ' 914.

25) עקב ח, ח. רמב"ם הלכות ברכות פ"ח ה"ג [וראה אנציקלופדיה תלמודית ערך 'דבש' בתחילתו, וש"נ].

27) תענית כד, סע"ב. ספר השיחות תנש"א ח"א עמ' 300.

28) נדפסו לראשונה בספר 'פרי עץ הדר', ויניציאה, תפ"ח. וכמה פעמים אחרי זה, ובמיוחד בדורנו.

29) לקוטי שיחות כרך לא עמ' 235.

30) 'התועודיות' תשד"מ ח"ב עמ' 892.

31) ספר השיחות תשמ"ח ח"א עמ' 241.

32) שם עמ' 222 ובהערות. וראה פירוט בכיו"ב בהתועודיות 'תשמ"ה ח"ד עמ' 2120, תשמ"ח ח"ד עמ' 376, תנש"א ח"א עמ' 24 ועוד.

33) אפילו לבעלי עסק, וכש"כ ליושבי אוהל. וביאר השייכות לט"ו בשבט, שכמו באילן צ"ל יגיעה רבה ומן רב עד שבאים הפירות, כך בתורה צ"ל 'יגעתי' כדי שיהיה 'ומצאת' – לקוטי שיחות כרך ו עמ' 312, עיי"ש.

פרשת בשלח

ובני ישראל יוצאים ביד רמה (יד,ח)

ביד רמה – בריש גלי (אונקלוס)

מובא בספרים, שבמילה "בריש" רמוזים שמותיהם של רשב"י (רבי שמעון בר יוחאי), האריז"ל (רבי יצחק בן שלמה), והבעל-שם-טוב (רבי ישראל בעל שם).
 וביאור הדבר: ידוע שהתגלות פנימיות התורה היא הכנה והקדמה לגאולה העתידה, וכמו שכתוב בזוהר (ח"ג קכד) שעלידי ספר הזוהר יצאו בני ישראל מהגלות ברחמים. לכן שלושת הצדיקים האלה, שכל אחד ואחד מהם פעל רבות להפצת פנימיות התורה בעולם – שמותיהם רמוזים במילת "בריש", המדברת על היציאה מהגלות, ביד רמה.
 במילה זו רמוזים גם שמו של כ"ק אדמו"ר הרי"צ (רבי יוסף יצחק בן שלום, או רבי יוסף יצחק בן שטערנע שרה), שכן הוא גילה והפיץ את תורת החסידות בכל העולם, בשפות שונות ובאופן המובן אפילו לאנשים פשוטים.

(ליקוטי שיחות כרך ג, עמ' 872)

והנה מצרים נוסע אחריהם (יד,י)

משל לאדם שהוא בעל ייסורים, וכדי להיפטר מייסוריו משנה את מקומו והולך למקום אחר, כלום עלידי שינוי המקום ייפטר מהייסורים?! הלא ברור שלכל מקום שילך, הייסורים ילכו עמו! אלא העצה להיפטר מייסורים היא להתפלל לה' יתברך, שיסיר ממנו את הייסורים.
 זהו שאמר הכתוב: "והנה מצרים נוסע אחריהם... ויצעקו בני ישראל אל ה'" – כאשר בני ישראל ראו את מצרים רודפים אחריהם ועדיין אינם נפטרים מהם, הבינו שלא היציאה ממצרים עצמה תצילם מיד פרעה ועמו, אלא התפילה לה' יתברך היא שתביא להם תשועה והצלה.

(כתר-שם-טוב עמ' 28)

מה תצעק אלי, דבר אל בני ישראל וייסעו (יד,טו)

באותה שעה לא היו בני ישראל ראויים לנס מצד הקב"ה, כי לא היו בידיהם שום זכויות. לכן התפללו שהקב"ה יעשה את הנס למענו יתברך – לפרסם ולהודיע את שמו בעולם.
 על כך השיב להם הקב"ה: "מה תצעק אליי". כלומר, מדוע אתם מבקשים שאעשה את הנס למעני; אמנם אין לכם זכות מצד עצמכם, אך יש לכם זכות אברהם אביכם, ובזכותו אני עושה לכם נס – "דבר אל בני ישראל וייסעו!"
 וכדאיתא במכילתא שקריעת ים-סוף היתה בזכות אברהם אבינו. באברהם אבינו נאמר (בראשית כב) "וישכם אברהם בבוקר" וכאן נאמר "לפנות בוקר".

(אור-תורה)

מימינם ומשמאלם (יד, כב)

יש שני סוגי ניסיונות – ניסיון העושר וניסיון העוני. ניסיון העושר הוא, שלמרות עושרו של האדם לא יגבה לבו אלא יזכור תמיד שהכול בא לו מאת ה'. ניסיון העוני הוא, שחרף עוניו ודוחקו יישאר נאמן לה' ולתורתו.

זהו שרמז הכתוב: "והמים להם חומה" – המים הגנו על ישראל, "מימינם" – גם מניסיון העשירות, וגם "משמאלם" – מניסיון העניות.

(ליקוטי שיחות כרך ב, עמ' 525)

* * *

'מין' רומז לעבודה בקו החסד (נתינת צדקה, הכנסת אורחים וכו').

'שמאל' רומז לעבודה בקו הגבורה (כפיית עצמו לדבר מצווה וכו').

על האדם לעבוד את ה' בשני הקווים כאחד: קו החסד וקו הגבורה. אין הוא יכול להסתפק בעבודה בקו אחד בלבד, כי ייתכן שעבודתו זו נובעת מחמת נטייתו הטבעית לצד זה או לצד הנגדי. אך כשעבודתו בשני הקווים יחדיו, מוכח שעבודתו היא מצד ציווי הבורא ולא מחמת טבעו.

(ליקוטי שיחות כרך ג, עמ' 969-970)

נורא תהילות עושה פלא (טו, יא)

משל למה הדבר דומה? למלך בשר ודם, גדול ונישא, שכנה הרבה מדינות גדולות ונצורות וכבש ארצות רבות; הייתכן לשבחו על שכבש עיירה קטנה?! והלוא שבח זה – ביזיון הוא למלך, והאדם המשבחו בכך מתחייב בראשו!

זהו שאמר הכתוב: "נורא תהילות" – הרי זה נורא מאוד להלל את ה'. אנו יראים להללו שגדולתו מתבטאת בבריאת העולמות, שהרי הוא "עושה פלא" – ה'פלא' הגדול – רק 'נעשה' עלידו.

"עושה פלא" – כי מה שנראה בעינינו כדבר פלא ומופלא ('פלא' רומז לבחינת החכמה המופלאה מגדר התלכשות בעולמות), הרי לגביו יתברך הוא רק בבחינת עשייה בלבד ('עשייה' – היא הדרגה הנחותה ביותר, המסמלת בין השאר את עולם העשייה הגשמי).

זאת ועוד:

גם השבח שכל העולמות אינם תופסים מקום כלל לגביו יתברך – גם הוא בבחינת "נורא תהילות". וכמשל האומר על אותו מלך אדיר וגדול שעיריה קטנה זו שכבש – בטלה אליו וסרה למשמעתו.

[ומה שאנו בכל־זאת מהללים ואומרים 'קדוש' וכו' – הרי זה רק לגבינו, שהעולם נראה 'ש' ומציאותו ובעינינו זהו שבח גדול. אך חס־ושלום לא לגבי הקב"ה].

(אור־התורה שמות כרך ב עמ' תקנד)

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעיה ע"ה דייטש